

El *coder* és l'«estoig, ple d'aigua, on el segador guarda la pedra d'esmolar la dalla»; és der. de *cót*, del llat. COTEM (COS, COTIS) 'pedra d'esmolar', desviat, per metonímia, a 'estoig de la pedra d'esmolar', pronunciat *cod[ɛ]r*, com el femení *codera* 88, 91, 96, 97 (tret de 92), per procedir del suf. -ARIU; *codet* 100, amb el suf. -et; *goder* 99, amb sonorització anòmala de *k-* (com ross. *gorp* 'corp', vulgarisme *gabina* 'cabina'); el *coder* pot ser d'arrel de noguera o de banya de bou (94). Els altres significants basen la seva motivació en:

1) la 'matèria': *banya* 3, 5, 116, i el seu der. sufixat *banyot*; en algunes localitats precisen "fet de banya de bou" (6, 13), però en altres pot ser de llauna o de fusta (53, 114) (com en el cas de *corna*); *corna* 5 (< llat. vg. \*CŎRNA), *corneta* 147, amb sufix dim., *corna de bou* 2, amb determinant; *cuerno* 144, 149, 157 (← cast.), *cuerno de la pedra* 142, també amb determinant; *carbassot*, augmentatiu de *carbassa*, d'origen preromà, amb les var. dim. *carbassó* 28 i *carbassonet* 39: inicialment es feia servir la carabassa buida, especialment per a contenir aigua per a mullar la pedra d'esmolar, però també podia ser de fusta o de llauna (34); *canonet* 74, dim. de *canó* (dim. de *canya* < CANNA), amb dissimilació de nasals (< ant. \*canyon o pl. \*canyons), amb les formes perifràstiques *canó de canya* 81 i *canó de llauna* 69, que ja indica el canvi de matèria;

2) la semblança amb un altre objecte: *esclop* 17, 22, 23, 31, extensió semàntica d'aquest mot amb el significat de 'sabata de fusta, d'una sola peça, per a anar per la neu, la humitat, etc.' (< llat. vg. SCLOPPUS, veg. PALDC, II, mapa 150), amb la var. dim. *esclopet* i la perifràstica *esclopet de dur la pedra* 18; *embut* 42 (veg. PALDC, II, mapa 113), var. *embut del daiot* 37, per una certa semblança amb aquest estri;

3) el 'receptacle': que pot ser a) rígid, com *pot*, d'origen incert i que pot estar fet d'alumini (118), amb les var. *potet* 71, 122, 136, 137, 146, 155, *potet de la pedra d'esmolar* 142, amb determinant, les formes

perifràstiques *pot de segar* 110, *pot de l'esmola* 118, *pot de la pedra* 103, 128, 131, 132, 136, 148, *pot de la dalla* 32, 38, 40, 48, 49, 65, 101, 104, 109, 112, 117; *pote* 139 (← cast.); *depòsit de l'aigua* 140, pres del llat. DEPOSITUM, part. de DEPONERE 'depositar'; b) flexible: *barseta* 161, dim. de *barsa* 'tipus de cabàs', d'origen fosc; *alforja* 153, de l'àr. hispànic ALXURĜ; *bossa* (< llat. BŪRSA), amb la var. dim. *bosseta* 141, 151, i les perifràstiques *bossa de cuiro* 54, *bossa de llauna* 107, *bossa de la pedra* 123, 143, que indiquen la matèria o la destinació; *bolsa* 165, var. dim. *bolseta* 159, 162, 183 (← cast.); *saquet* 154, dim. de *sac* (< llat. SACCUS); *embós* 25, potser var. de *boç* 'saquet' (< llat. vg. BŪCCEU, der. de BŪCCA);

4) l'«estoig»: *estoig* 76, 78, 82, de verbal de *estojat* 'guardar bé, desar, atresorar' (< llat. vg. STUDIARE, der. de STUDIUM 'zel, aplicació, esforç'), que pot ser de fusta (76); *funda* 63, 150, 171, pres del llat. FŪNDA, dim. *fundeta* 158, forma perifràstica *funda de corretja* 164; *baina* 78, var. *veinya* 126, 127, d'unes formes anteriors *baïna*, *vaïna*, del llat. VAGĪNA 'baina, funda (d'una arma), embolcall', amb avançament de l'accent, com a *reïna* > *reina*, *caïa* > *queia*, i canvi *v-* > *b-*, com VERRUCA > *berruga*, VACIVA > *baciva*; les dues darreres variants amb *v-* matisen l'afirmació del DEC*at* ("la *b* en lloc de la *v* [...] ha estat sempre general en català, i avui el mot es pronuncia així").

Altres mots: *cóp* 16 (var. *cup*, pel tancament [o] > [u], propi del ross.), potser del gr. KOLPOS 'sina, clot de la falda', pot ser de "corna de bou", de fusta o de zinc (7); *corretja* 124, metonímia, per la llenca de cuir que sosté el coder; *pixot* 102, 106, 108, de motivació no explicada.

Des d'una perspectiva geolingüística, notem *cóp*, del rossellonès, i *carbassot*, del cat. central, enfront de *coder*, del nord-occidental (pallarsès i ribagorçà); *banyot* i *bossa* es troben dispersos en l'occidental i l'oriental. L'únic mot normatiu és *coder*, des del DIEC<sub>1</sub>, 1995.